

Tämä asiakirja on ainoastaan dokumentointitarkoituksiin. Toimielimet eivät vastaa sen sisällöstä.

- **B** EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2002/19/EY,
annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002,
sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja
yhteenliittämisestä (käyttöoikeusdirektiivi)
(EYVL L 108, 24.4.2002, s. 7)

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

		virallinen lehti		
		N:o	sivu	päivämäärä
► <u>M1</u>	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/140/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009	L 337	37	18.12.2009

Oikaistu:

- **C1** Oikaisu, EUVL L 241, 10.9.2013, s. 8 (2009/140/EY)

▼B

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI
2002/19/EY,**

annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002,

**sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen
käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä (käyttöoikeusdirektiivi)**

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 95 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,ottavat huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽²⁾,noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽³⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/21/EY (puitedirektiivi) ⁽⁴⁾ säädetään sääntelyjärjestelmän tavoitteet, jotka koskevat yhteisön sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja, mukaan lukien kiinteät televerkot ja matkaviestinverkot, kaapelitelevisioverkot, maanpäälliset radio- ja televisioverkot, satelliittiverkot ja Internet-verkot riippumatta siitä, käytetäänkö niitä puheen, telekopioiden, tiedon tai kuvien siirtoon. Tällaisille verkoille on voitu saada valtuutus jäsenvaltioilta sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) ⁽⁵⁾ tai aikaisempien sääntelytoimenpiteiden mukaisesti. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan niihin verkkoihin, joita käytetään yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjontaan. Tämä direktiivi kattaa palveluntarjoajien väliset käyttöoikeus- ja yhteenliittämissjärjestelyt. Tässä direktiivissä ei aseteta muita kuin yleisiä verkkoja koskevia velvollisuuksia, paitsi jos niillä on yleisten verkkojen käyttöoikeus, jolloin niitä saattavat koskea jäsenvaltioiden asettamat ehdot.
- (2) Sisältöpalvelut kuten radio- tai televisiolähetysvälityskokonaisuuden kaupallinen tarjoaminen eivät kuulu sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisen sääntelyjärjestelmän soveltamisalaa.
- (3) Käsitteellä ”käyttöoikeus” on useita merkityksiä, joten sen käyttö tässä direktiivissä on tarpeen määritellä tarkasti riippumatta siitä,

⁽¹⁾ EYVL C 365 E, 19.12.2000, s. 215 ja EYVL C 270 E, 25.9.2001, s. 161.⁽²⁾ EYVL C 123, 25.4.2001, s. 50.⁽³⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 1. maaliskuuta 2001 (EYVL C 277, 1.10.2001, s. 72), neuvoston yhteinen kanta, vahvistettu 17. syyskuuta 2001 (EYVL C 337, 30.11.2001, s. 1) ja Euroopan parlamentin päätös, tehty 12. joulukuuta 2001 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä). Neuvoston päätös, tehty 14. helmikuuta 2002.⁽⁴⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 33.⁽⁵⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 21.

▼B

kuinka sitä on mahdollisesti käytetty yhteisön muissa säännöksissä. Operaattori voi omistaa perusverkon tai järjestelmät tai vuokrata ne osittain tai kokonaisuudessaan.

- (4) Televisiosignaalien lähetyksestä koskevien standardien käytöstä 24 päivänä lokakuuta 1995 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/47/EY ⁽¹⁾ ei säädetä minkään tietyn digitaalitelevisiolähetysten siirtojärjestelmän käytöstä eikä tietyistä palveluvaatimuksista, ja tämä tarjosi markkinoiden toimijoille mahdollisuuden tehdä aloite ja kehittää soveltuvia järjestelmiä. Euroopan markkinoiden toimijat ovat digitaalisia televisiolähetystiä käsittelevän työryhmän (Digital Video Broadcasting Group, DVB) kautta kehittäneet joukon televisiolähetysten siirtojärjestelmiä, joita lähetystoiminnan harjoittajat ovat ottaneet käyttöön ympäri maailmaa. Euroopan telealan standardointilaitos (European Telecommunications Standards Institute, ETSI) on standardoinut nämä siirtojärjestelmät ja niistä on tullut kansainvälisen teleliiton (International Telecommunications Union, ITU) suosituksia. Digitaalisen laajakuvatelevision osalta 16:9-kuvasuhde on laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien viitemuoto, joka on nyt vakiintunut jäsenvaltioiden markkinoilla kehittyneiden televisio- palvelujen käyttöönottoa Euroopassa koskevasta toimintasuunnitelmasta 22 päivänä heinäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/424/ETY ⁽²⁾ johdosta.
- (5) Avoimilla ja kilpailuilla markkinoilla ei saisi olla rajoituksia, jotka estävät yrityksiä neuvottelemasta keskenään käyttöoikeus- ja yhteensiirtämistä koskevista ja erityisesti rajat ylittävistä sopimuksista, edellyttäen että perustamissopimuksen kilpailusääntöjä noudatetaan. Jotta voidaan saavuttaa tehokkaammat, todella Euroopan laajuiset markkinat, joilla on tosiasiallista kilpailua, enemmän valinnanvaraa ja kilpailukykyisiä palveluja kuluttajille, olisi yritysten, joille esitetään käyttöoikeutta tai yhteensiirtämistä koskevia pyyntöjä, olisi periaatteessa tehtävä tällaiset sopimukset kaupallisin perustein ja käytävä neuvottelut vilpittömässä mielessä.
- (6) Markkinoilla, joilla on jatkuvasti suuria eroja yritysten välisten neuvotteluasemien vahvuudessa ja joilla jotkut yritykset ovat palvelujensa tarjonnassa riippuvaisia muiden tarjoamista perusrakenteista, on tarpeen luoda puitteet markkinoiden tehokkaan toimivuuden varmistamiseksi. Kansallisilla sääntelyviranomaisilla olisi kaupallisten neuvottelujen epäonnistuessa oltava valtuudet varmistaa riittävät verkkojen käyttöoikeudet ja yhteensiirtäminen sekä palvelujen yhteentoimivuus loppukäyttäjien etujen turvaamiseksi. Ne voivat erityisesti varmistaa päästä päähän -liitettävyyden asettamalla oikeasuhteisia velvollisuuksia yrityksille, jotka määräävät yhteyksistä loppukäyttäjiiin. Tällaiseen määräysvaltaan voi liittyä fyysisen (kiinteän tai matkaviestintäverkon) loppukäyttäjyyhteyden omistajuus tai hallinta ja/tai valta vaihtaa tai poistaa käytöstä kansallinen numero tai numerot, joita tarvitaan yhteyden muodostamiseksi loppukäyttäjän liityntäpisteeseen. Tilanne olisi tämä esimerkiksi, jos verkko-operaattorit rajoittaisivat kohtuuttomasti loppukäyttäjien valinnanvaraa Internet-portaalien ja -palvelujen käytössä.
- (7) Kansalliset oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet, joilla käyttöoikeutta tai yhteensiirtämistä koskevat ehdot kytetään yhteensiirtämistä hakevan osapuolen toimintaan ja erityisesti sen osuuteen verkkorakenteisiin tehdyissä investoinneissa, eikä tarjottaviin

⁽¹⁾ EYVL L 281, 23.11.1995, s. 51.

⁽²⁾ EYVL L 196, 5.8.1993, s. 48.

▼B

yhteenliittämistä tai käyttöoikeutta koskeviin palveluihin, voivat aiheuttaa markkinoiden vääristymistä ja olla siten ristiriidassa kilpailusääntöjen kanssa.

- (8) Verkko-operaattoreilla, jotka hallitsevat yhteyttä omiin asiakkaisiinsa, tekevät sen julkistetusta numero- tai osoitealueesta peräisin olevilla yksilöivillä numero- tai osoitetunnisteilla. Muiden verkko-operaattoreiden on kyettävä välittämään liikennettä näille asiakkaille, joten niiden on kyettävä liittämään verkkonsa yhteen suoraan tai välillisesti. Siksi nykyiset oikeudet ja velvollisuudet neuvotella yhteenliittämisestä olisi säilytettävä. On myös tarkoituksenmukaista säilyttää aiemmin direktiivissä 95/47/EY säädetyt velvollisuudet, joiden mukaan täysin digitaalisten sähköisten viestintäverkkojen, jotka ovat yleisesti käytettävissä televisiopalvelujen levitykseen, on sovelluttava laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien levitykseen, jotta käyttäjät saavat tällaiset ohjelmat siinä muodossa kuin ne on lähetetty.
- (9) Yhteentoimivuus hyödyttää loppukäyttäjiä ja on tämän sääntelykehityksen tärkeä tavoite. Yhteentoimivuuden tukeminen on eräs kansallisille sääntelyviranomaisille tässä kehyksessä asetetuista tavoitteista, jossa säädetään myös siitä, että komissio julkaisee sähköisen viestinnän yhdenmukaistamisen perustaksi luettelon standardeista ja/tai eritelmistä, jotka koskevat palvelujen tarjoamista, teknisiä rajapintoja ja/tai verkkotoimintoja. Jäsenvaltioiden olisi kannustettava julkaistujen standardien ja/tai eritelmien käyttöä ainoastaan siinä määrin kuin se on välttämätöntä palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi ja käyttäjien valinnanvapauden parantamiseksi.
- (10) Kilpailusäännöt eivät ehkä yksin riitä varmistamaan kulttuurista monimuotoisuutta ja tiedotusvälineiden moniarvoisuutta digitaali-televisioalalla. Direktiivillä 95/47/EY luotiin syntyvaiheessa olleelle digitaali-televisioalalle alustava sääntelyjärjestelmä, joka olisi säilytettävä, mukaan lukien erityisesti velvollisuus tarjota ehdollinen käyttöoikeus (ehdollinen pääsy) oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin, sen varmistamiseksi, että olisi saatavilla laaja valikoima ohjelmia ja palveluja. Teknisen ja markkinoiden kehityksen takia näitä velvollisuuksia on tarkasteltava säännöllisin väliajoin uudelleen joko jäsenvaltioissa kansallisten markkinoiden osalta tai komissiossa yhteisön osalta erityisesti sen toteamiseksi, onko perusteltua laajentaa velvollisuuksia koskemaan uusia yhdyskäytäviä, kuten sähköisiä ohjelmaoppaita (Electronic Programme Guides, EPG) ja sovellusrajapintoja (Application Program Interfaces, API), siinä määrin kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, että loppukäyttäjillä on oikeus käyttää tiettyjä digitaalisia lähetyspalveluja. Jäsenvaltiot voivat tarpeelliseksi katsomillaan laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä määritellä ne digitaaliset lähetyspalvelut, joiden osalta loppukäyttäjien käyttöoikeus on varmistettava.
- (11) Jäsenvaltiot voivat myös sallia kansallisen sääntelyviranomaisensa tarkastella uudelleen digitaalisten lähetyspalvelujen ehdollisia käyttöoikeuksia koskevia velvollisuuksia arvioidakseen markkina-analyysin avulla, onko ehtoja poistettava tai muutettava niiden operaattorien osalta, joilla ei ole huomattavaa markkinavoimaa merkityksellisillä markkinoilla. Tällaiset poistot tai muutokset eivät saisi haitata loppukäyttäjien oikeutta käyttää näitä palveluja eikä mahdollisuuksia todelliseen kilpailuun.

▼B

- (12) Nykyisten sopimusten jatkuvuuden varmistamiseksi ja oikeudellisen tyhjiön välttämiseksi on tarpeen varmistaa, että televiestinnän yhteenliittämisestä soveltaen avoimen verkon tarjoamisen (ONP) periaatteita yleispalvelun ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi 30 päivänä kesäkuuta 1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/33/EY⁽¹⁾, 4, 6, 7, 8, 11, 12 ja 14 artiklassa vahvistetut käyttöoikeutta ja yhteenliittämistä koskevat velvollisuudet, avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta puhelintoimintaan ja teleyleispalvelusta kilpailuympäristössä 26 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/10/EY⁽²⁾ 16 artiklassa säädetty erityistä verkon käyttöoikeutta koskevat velvollisuudet sekä avoimen verkon tarjoamisen soveltamisesta kiinteisiin johtoihin 5 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa neuvoston direktiivissä 92/44/EY⁽³⁾ säädetty kiinteän siirtokapasiteetin vuokraamista koskevat velvollisuudet siirretään ensin uuteen sääntelyjärjestelmään, mutta että niitä tarkastellaan välittömästi uudelleen vallitsevat markkinaolot huomioon ottaen. Tällaisen uudelleentarkastelun olisi kosettava myös niitä organisaatioita, jotka kuuluvat tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2887/2000⁽⁴⁾ soveltamisalaan.
- (13) Uudelleentarkastelu olisi tehtävä kilpailuoikeuden menetelmiin perustuvaa taloudellista markkina-analyysia käyttäen. Tavoitteena on vähitellen vähentää alakohtaisia ennakkosääntöjä kilpailun kehittyessä markkinoilla. Menettelyssä otetaan kuitenkin huomioon myös markkinoiden siirtymäongelmat, kuten kansainväliseen verkkoverkkoiluun liittyvät, sekä se mahdollisuus, että tekniikan kehittyminen tuottaa uusia pullonkauloja, jotka saattavat edellyttää ennakkosääntelyä esimerkiksi laajakaistaverkkojen alalla. Kilpailu saattaa hyvinkin kehittyä eri tahdissa eri markkinalohkoilla ja eri jäsenvaltioissa, ja kansallisten sääntelyviranomaisten olisi voitava lieventää sääntelyvelvollisuuksia niillä markkinoilla, joilla kilpailu tuottaa toivottuja tuloksia. Jotta samanlaisissa olosuhteissa toimivia markkinoiden toimijoita kohdeltaisiin samalla tavalla eri jäsenvaltioissa, komission olisi kyettävä varmistamaan tämän direktiivin säännösten yhdenmukainen soveltaminen. Kansallisten sääntelyviranomaisten ja kilpailulainsäädännön täytäntönnäpänosta vastaavien kansallisten viranomaisten olisi tarvittaessa sovittava yhteen toimensa sen varmistamiseksi, että sovelletaan asianmukaisimpia toimintatapoja. Yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet televerkkojen yhteenliittämistä koskevia sitoumuksia televiestinnän peruspalveluja koskevan Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimuksen yhteydessä, ja näitä sitoumuksia on noudatettava.
- (14) Direktiivissä 97/33/EY on säädetty joukosta velvollisuuksia, joita asetetaan huomattavan markkinavoiman omaaville yrityksille ja jotka koskevat avoimuutta, syrjimättömyyttä, erillistä kirjanpitoa, käyttöoikeutta ja hintavalvontaa, myös kustannuslähtöisyyttä. Tämä mahdollisten velvollisuuksien valikoima olisi säilytettävä, mutta ylisääntelyn välttämiseksi ne olisi lisäksi määriteltävä joukoksi enimmäisvelvollisuuksia, joita yrityksiin voidaan soveltaa. Kansainvälisten sitoumusten tai yhteisön oikeuden noudattamiseksi voi poikkeustapauksissa olla tarpeen asettaa kaikille

(1) EYVL L 199, 26.7.1997, s. 32, direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/61/EY (EYVL L 268, 3.10.1998, s. 37).

(2) EYVL L 101, 1.4.1998, s. 24.

(3) EYVL L 165, 19.6.1992, s. 27, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission päätöksellä 98/80/EY (EYVL L 14, 20.1.1998, s. 27).

(4) EYVL L 336, 30.12.2000, s. 4.

▼B

yrityksille käyttöoikeuksia tai yhteenliittämistä koskevia velvollisuuksia, kuten tällä hetkellä tehdään digitaalitelevisiopalveluja koskevien ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien osalta.

- (15) Tietyn velvollisuuden asettaminen huomattavan markkinavoiman omaavalle yritykselle ei edellytä ylimääräistä markkina-analyysiä, vaan perustelun, jolla osoitetaan, että velvollisuus on asianmukainen ja oikeassa suhteessa todetun ongelman luonteeseen.
- (16) Käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä koskevien ehtojen, myös hintojen, selkeys edistää neuvottelujen nopeuttamista sekä riitojen välttämistä ja vakuuttaa omalta osaltaan yritykset siitä, että palveluja ei tarjota syrjivin ehdoin. Teknisten rajapintojen avoimuus ja selkeys voi olla erityisen tärkeää yhteentoimivuuden varmistamiseksi. Jos kansallinen sääntelyviranomaisen asettaa velvollisuuksia julkistaa tietoja, se voi myös määritellä tavan, jolla tiedot on julkistettava, esimerkiksi julkaisumuodon (paperi- ja/tai sähköinen versio) tai sen, ovatko tiedot maksuttomia, ottamalla huomioon kyseessä olevien tietojen luonteen ja tarkoituksen.
- (17) Syrjimättömyysperiaate varmistaa sen, että yritykset, joilla on huomattava markkinavoima, eivät vääristä kilpailua varsinkaan sellaisissa tapauksissa, joissa ne ovat tarjontaketjun monessa osassa toimivia yrityksiä, jotka tarjoavat palveluja sellaisille yrityksille, joiden kanssa ne kilpailevat loppukäyttäjää lähellä olevilla markkinoilla.
- (18) Erillisen kirjanpidon ansiosta sisäiset siirtohinnot saadaan tietoon ja kansalliset sääntelyviranomaiset voivat tarvittaessa tarkistaa syrjimättömyysvelvollisuuksien noudattamisen. Tähän liittyen komissio on julkaissut yhteenliittämisestä vapautetuilla telemarkkinoilla (Osa 2: Erillinen kirjanpito ja kustannuslaskenta) 8 päivänä huhtikuuta 1998 annetun suosituksen 98/322/EY ⁽¹⁾.
- (19) Velvollisuutta antaa käyttöoikeus verkkorakenteisiin voidaan perustella kilpailun tehostamiskeinona, mutta kansallisten sääntelyviranomaisten on tasapainotettava perusrakenteiden omistajan oikeudet hyödyntää niitä omaksi edukseen ja muiden palvelujen tarjoajien oikeudet käyttää järjestelmiä, jotka ovat olennaisia kilpailevien palvelujen tarjonnassa. Jos operaattorit velvoitetaan ottamaan huomioon verkkoelementteihin ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeutta ja käyttöä koskevat kohtuulliset pyynnöt, tällaiset pyynnöt olisi voitava hylätä ainoastaan objektiivisten perusteiden kuten teknisen toteutettavuuden tai verkon turvallisuuden säilyttämisen tarpeen nojalla. Jos käyttöoikeus evätään, vahinkoa kärsinyt osapuoli voi panna vireille direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 20 tai 21 artiklassa tarkoitetun riitojenratkaisumenettelyn. Käyttöoikeusvelvollisuuksien alaista operaattoria ei voida vaatia tarjoamaan sellaisia käyttöoikeustyyppejä, joiden tarjoaminen ei ole sen määräysvallassa. Kansallisten sääntelyviranomaisten määräys käyttöoikeuden pakollisesta myöntämisestä, mikä lisää kilpailua lyhyellä aikavälillä, ei saisi

⁽¹⁾ EYVL L 141, 13.5.1998, s. 6.

▼B

vähentää kilpailijoiden halukkuutta investoida vaihtoehtoihin järjestelmiin, mikä varmistaa voimakkaamman kilpailun pitkällä aikavälillä. Komissio on julkaissut näitä kysymyksiä käsittelevän tiedonannon kilpailusääntöjen soveltamisesta telealan liittymäsovimuksiin ⁽¹⁾. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat asettaa palvelun tarjoajalle ja/tai käyttöoikeusvelvollisuudesta hyötyville teknisiä ja toiminnallisia ehtoja yhteisön oikeuden mukaisesti. Erityisesti teknisiä standardeja koskevien määräysten olisi oltava teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22 päivänä kesäkuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY ⁽²⁾ mukaisia.

- (20) Hintavalvonta voi olla tarpeen, jos markkina-analyysi paljastaa kilpailun olevan määrätyillä markkinoilla riittämätöntä. Sääntely voi olla suhteellisen lievää, kuten velvollisuus, jonka mukaan operaattorin valintaan liittyvien hintojen on oltava kohtuullisia direktiivissä 97/33/EY säädetyllä tavalla, tai paljon tiukempaa, kuten velvollisuus, jonka mukaan hintojen on oltava kustannuslähtöisiä ja täysin perusteltavissa, jos kilpailu ei ole riittävää ylihinnoittelun estämiseksi. Erityisesti operaattoreiden, joilla on huomattava markkinavoima, olisi vältettävä hintapainostusta, jossa niiden vähittäishintojen ja samanlaisia vähittäispalveluja tarjoavilta kilpailijoilta veloittettavien yhteenliittämishintojen ero ei ole riittävä varmistamaan kestävästä kilpailusta. Kun kansallinen sääntelyviranomainen selvittää kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet tässä direktiivissä säädetyssä palvelutoiminnan perustamisesta, on aiheellista sallia kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle asianmukaiset työvoima- ja rakennuskustannukset mukaan lukien, jolloin pääoma makautetaan tarvittaessa varoista ja toiminnan tehokkuudesta tehdyn ajantasaisen arvion mukaisesti. Kustannusvastaavuuden arviointimenetelmän olisi oltava asianmukainen olosuhteisiin nähden, ja siinä on otettava huomioon tarve edistää tehokkuutta ja kestävästä kilpailusta sekä maksimoida kuluttajien edut.
- (21) Jos kansallinen sääntelyviranomainen asettaa velvollisuuksia, jotka koskevat kustannuslaskentajärjestelmän käyttöä hintavalvonnan tueksi, se voi itse toteuttaa vuosittaisen arvioinnin varmistukseen kyseisen kustannuslaskentajärjestelmän noudattamisen, jos sille on siihen tarvittava pätevä henkilöstö, tai se voi pyytää jotain muuta pätevää, kyseessä olevasta operaattorista riippumattomasti toimijaa toteuttamaan arvioinnin.
- (22) Julkaisemalla tietoja jäsenvaltiot varmistavat, että markkinoilla toimivat yritykset ja mahdolliset markkinatulokkaat ymmärtävät oikeutensa ja velvollisuutensa ja tietävät, mistä löytää merkitykselliset yksityiskohtaiset tiedot. Julkaiseminen kansallisessa virallisessa lehdessä auttaa muissa jäsenvaltioissa olevia asianomaisia osapuolia löytämään merkitykselliset tiedot.

⁽¹⁾ EYVL C 265, 22.8.1998, s. 2.

⁽²⁾ EYVL L 204, 21.7.1998, s. 37, direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/48/EY (EYVL L 217, 5.8.1998, s. 18).

▼B

- (23) Yleiseurooppalaisten sähköisen viestinnän markkinoiden olemassaolon ja tehokkuuden takaamiseksi komission olisi seurattava ja julkaistava tietoja kustannuksista, jotka osaltaan määrittävät loppukäyttäjien maksamat hinnat.
- (24) Sähköisen viestinnän markkinoiden ja niihin liittyvän infrastruktuurin kehitys saattaa vaikuttaa haitallisesti ympäristöön ja maisemaan. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden olisi seurattava tätä kehitystä ja tarvittaessa toteutettava toimia tällaisten vaikutusten saattamiseksi mahdollisimman vähien siten, että ne tekevät asianomaisten viranomaisten kanssa asianmukaisia sopimuksia ja muita järjestelyjä.
- (25) Jotta komissio voi todeta, että yhteisön oikeutta sovelletaan asianmukaisesti, sen on tiedettävä, millä yrityksillä on määritelty olevan huomattava markkinavoima ja mitä velvollisuuksia kansalliset sääntelyviranomaiset ovat asettaneet markkinoilla toimiville yrityksille. Tällaisten tietojen kansallisen julkaisemisen lisäksi on siksi tarpeen, että jäsenvaltiot lähettävät ne komissiolle. Kun jäsenvaltioita vaaditaan lähettämään tietoja komissiolle, ne voidaan toimittaa sähköisessä muodossa, kunhan asianmukaisista todentamismenettelyistä sovitaan.
- (26) Kun otetaan huomioon tekniikan ja markkinoiden kehitysvauhti, olisi tämän direktiivin täytäntöönpanoa tarkasteltava uudelleen kolmen vuoden kuluessa päivästä, josta sitä sovelletaan, sen selvittämiseksi, päästäänkö sillä asetettuihin tavoitteisiin.
- (27) Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY ⁽¹⁾ mukaisesti.
- (28) Koska tämän direktiivin tavoitteita, jotka ovat yhdenmukaisten puitteiden luominen sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liittämis-toimintojen käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen sääntelylle, ei voida riittävällä tasolla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

SOVELTAMISALA, TAVOITE JA MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Soveltamisala ja tavoite

1. Direktiivissä 2002/21/EY (puitedirektiivi) säädetyn järjestelmän mukaisesti tällä direktiivillä yhdenmukaistetaan tapa, jolla jäsenvaltiot sääntelevät sähköisten viestintäverkkojen ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä. Tavoitteena on luoda verkkojen ja

⁽¹⁾ EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

▼B

palvelujen tarjoajien välisiä suhteita koskeva sisämarkkinoiden periaatteiden mukainen sääntelyjärjestelmä, joka johtaa kestävään kilpailuun ja sähköisten viestintäpalvelujen yhteentoimivuuteen sekä tuo kuluttajille hyötyjä.

2. Tässä direktiivissä säädetään operaattoreiden ja niiden yritysten oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka hakevat yhteenliittämistä ja/tai käyttöoikeuksia operaattoreiden verkkoihin tai niihin liittyviin toimintoihin. Siinä asetetaan kansallisille sääntelyviranomaisille käyttöoikeuksiin ja yhteenliittämiseen liittyviä tavoitteita ja säädetään menettelyistä sen varmistamiseksi, että kansallisten sääntelyviranomaisten asettamia velvollisuuksia tarkastellaan uudelleen ja että ne tarvittaessa poistetaan, kun toivotut tavoitteet on saavutettu. Käyttöoikeudella ei tässä direktiivissä tarkoiteta loppukäyttäjien käyttöoikeutta.

*2 artikla***Määritelmät**

Tässä direktiivissä sovelletaan direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 2 artiklassa säädettyjä määritelmiä.

Myös seuraavia määritelmiä sovelletaan:

▼M1

a) 'käyttöoikeudella' tarkoitetaan järjestelmien ja/tai palvelujen asettamista toisen yrityksen saataville määritellyin ehdoin joko yksinoikeudella tai muutoin sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamista varten, myös silloin kun niitä käytetään tietoyhteiskunnan palvelujen taikka radio- ja televisiosisältöpalvelujen toimittamiseen. Se kattaa muun muassa: verkkoelementtien ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeuden, johon saattaa sisältyä laitteiden liittäminen kiinteää tai muuta kuin kiinteää tapaa käyttäen (tässä tarkoitetaan erityisesti tilaajayhteyksien sekä sellaisten toimintojen ja palvelujen käyttöoikeutta, joita tarvitaan palvelujen tarjoamiseksi tilaajayhteyksien kautta); fyysisten perusrakenteiden käyttöoikeuden, mukaan lukien rakennukset, kaapelikanavat ja mastot; asiaan liittyvien ohjelmistojen käyttöoikeuden, mukaan lukien käyttökijärjestelmät; ennakkotilauksia, palvelun toimittamista, tilauksia, ylläpitoa, korjauspyyntöjä ja laskutusta koskevien tietojärjestelmien tai tietokantojen käyttöoikeuden; numeromuuntoa tai vastaavia toimintoja tarjoavien järjestelmien käyttöoikeuden; kiinteiden ja matkaviestintäverkkojen käyttöoikeuden erityisesti verkkovierailua varten; digitaalitelevisiopalvelujen ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien käyttöoikeuden; virtuaaliverkkopalvelujen käyttöoikeuden;

▼B

b) 'yhteenliittämisellä' tarkoitetaan saman tai eri yrityksen käyttämien yleisten viestintäverkkojen fyysistä ja loogista yhdistämistä, jotta tietyn yrityksen käyttäjät voivat olla yhteydessä saman tai toisen yrityksen käyttäjien kanssa tai käyttää toisen yrityksen tarjoamia palveluja. Palveluja voivat tarjota yhteenliitetyt osapuolet tai muut osapuolet, joilla on verkon käyttöoikeus. Yhteenliittäminen on erityinen käyttöoikeuden tyyppi, joka toteutetaan yleisten verkkojen operaattoreiden kesken;

c) 'operaattorilla' tarkoitetaan yritystä, joka tarjoaa tai jolla on valtuutus tarjota yleistä sähköistä viestintäverkkoa tai sen liitännäistoimintoa;

d) 'laajakuvatelevisiopalvelulla' tarkoitetaan televisiopalvelua, joka koostuu kokonaan tai osittain sellaisista ohjelmista, jotka on tuotettu

▼B

ja muokattu näytettäväksi täyden korkeuden laajakuvamuodossa. Laajakuvatelevisiopalvelujen viitemuoto on 16:9-kuvasuhde;

▼M1

- e) 'tilaajayhteydellä' tarkoitetaan fyysisiä johtoja, jotka yhdistävät liittytapisteen ristikytkentätelineeseen tai vastaavaan kiinteän yleisen sähköisen viestintäverkon verkkoelementtiin.

▼B

II LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

3 artikla

Käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen yleiset puitteet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että samassa jäsenvaltiossa tai eri jäsenvaltioissa olevilla yrityksille ei aseteta rajoituksia, jotka estävät niitä neuvottelemasta keskenään käyttöoikeuksien ja/tai yhteenliittämisen teknisiä ja kaupallisia järjestelyjä koskevista sopimuksista yhteisön oikeuden mukaisesti. Käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä hakevalla yrityksellä ei tarvitse olla valtuutusta toimia siinä jäsenvaltiossa, jossa käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä haetaan, jollei se tarjoa palveluja eikä ylläpidä verkkoa kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Rajoittamatta yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisen viestinnän verkkojen ja -palvelujen alalla 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi)⁽¹⁾ 31 artiklan soveltamista, jäsenvaltiot eivät saa pitää voimassa oikeudellisia tai hallinnollisia toimenpiteitä, joiden johdosta operaattorien on käyttöoikeuden tai yhteenliittämisen sallimisen yhteydessä tarjottava eri yrityksille samankaltaisia palveluja erilaisin ehdoin ja edellytyksin ja/tai joilla asetetaan velvollisuuksia, jotka eivät liity varsinaisiin tarjottaviin käyttöoikeus- ja yhteenliittämispalveluihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) liitteessä vahvistettujen edellytysten soveltamista.

4 artikla

Yritysten oikeudet ja velvollisuudet**▼M1**

1. Yleisten viestintäverkkojen operaattoreilla on oikeus ja, direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) 4 artiklan mukaisesti valtuutetun toisen yrityksen sitä pyytäessä, velvollisuus neuvotella keskenään yhteenliittämistä yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseksi, jotta varmistetaan palvelujen tarjonta ja yhteentoimivuus koko yhteisössä. Operaattoreiden on tarjottava käyttöoikeutta ja yhteenliittämistä muille yrityksille ehdoilla, jotka eivät ole ristiriidassa kansallisen sääntelyviranomaisen 5–8 artiklan mukaisesti asettamien velvollisuuksien kanssa.

▼B

2. Digitaalitelevisiopalvelujen jakelua varten perustettujen yleisten sähköisten viestintäverkkojen on sovellettava laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien levitykseen. Laajakuvatelevisiopalveluja ja -ohjelmia vastaanottavien ja edelleen jakelevien verkko-operaattoreiden on säilytettävä laajakuvamuoto.

⁽¹⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 51.

▼B

3. Jäsenvaltioiden on vaadittava, että yritykset, jotka saavat tietoja toiselta yritykseltä ennen käyttöoikeus- tai yhteenliittämijärjestelyistä käytäviä neuvotteluja, niiden aikana tai niiden jälkeen, käyttävät näitä tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon niitä on annettu, ja pitävät luovutetut tai tallennetut tiedot aina luottamuksellisina, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) 11 artiklan soveltamista. Saatuja tietoja ei saa välittää edelleen, varsinkaan yrityksen muille osastoille, tytäryhtiöille tai yhteistyökumppaneille, joille tällaiset tiedot saattaisivat antaa kilpailuetua.

*5 artikla***Kansallisten sääntelyviranomaisten toimivaltuudet ja tehtävät käyttöoikeuden ja yhteenliittämisen osalta****▼M1**

1. Kansallisten sääntelyviranomaisten on direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklassa säädettyihin tavoitteisiin pyrkiessään edistettävä tämän direktiivin säännösten mukaisia riittäviä käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä sekä palvelujen yhteentoimivuutta, ja tarvittaessa varmistettava ne täyttäen tehtävänsä tavalla, joka edistää tehokkuutta, kestävää kilpailua, tehokkaita investointeja ja innovointia ja antaa mahdollisimman suuren hyödyn loppukäyttäjille.

▼B

Kansallisten sääntelyviranomaisten on, tämän kuitenkaan rajoittamatta toimenpiteitä, joita voidaan 8 artiklan nojalla toteuttaa sellaisten yritysten osalta, joilla on huomattava markkinavoima, voitava erityisesti:

a) jos se on välttämätöntä päästä päähän -liitettävyyden varmistamiseksi, asettaa velvollisuuksia yrityksille, joiden määräämisvallassa ovat yhteydet loppukäyttäjiiin, mukaan lukien perustelluissa tapauksissa velvollisuus liittää verkkonsa yhteen, mikäli tätä ei ole vielä tehty,

▼M1

ab) perustelluissa tapauksissa ja siinä määrin kuin se on välttämätöntä asettaa yrityksille, joiden määräämisvallassa ovat yhteydet loppukäyttäjiiin, velvollisuus tehdä palveluistaan yhteentoimivia,

▼B

b) jos se on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltion määrittämät digitaaliset radio- ja televisiolähettykset saatetaan loppukäyttäjän saataville, asettaa operaattoreille velvollisuus tarjota käyttöoikeutta muihin liitteessä I olevassa II osassa tarkoitettuihin toimintoihin oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

▼M1

2. Edellä 1 kohdan mukaisesti asetettavien velvollisuuksien ja ehtojen on oltava puolueettomia, avoimia, oikeasuhteisia ja syrjimättömiä, ja ne on pantava täytäntöön direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6, 7 ja 7 a artiklassa tarkoitettuja menettelyjä noudattaen.

3. Edellä 1 kohdassa mainittujen käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella sääntelyviranomaisella on toimivalta puuttua asiaan omasta aloitteestaan mikäli tämä on perusteltua direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklan sisältämien tavoitteiden turvaamiseksi sekä tämän direktiivin säännöksiä ja direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6, 7, 20 ja 21 artiklassa tarkoitettuja menettelyjä noudattaen.

▼B

III LUKU

**OPERAATTOREIDEN VELVOLLISUUDET JA MARKKINOIDEN
TARKASTELUA KOSKEVAT MENETTELYT***6 artikla***Ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmät ja muut toiminnot**

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tarjottaessa yhteisössä digitaalitelevisio- ja -radiolähetyksiä katselijoille ja kuuntelijoille ehdollisen käyttöoikeuden (ehdollisen pääsyn) järjestelmien avulla noudatetaan siirtotavasta riippumatta liitteessä I olevassa I osassa vahvistettuja ehtoja.

▼M1

2. Markkinoiden ja tekniikan kehityksen perusteella komissio voi hyväksyä täytäntöönpanotoimenpiteitä liitteen I muuttamiseksi. Nämä toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia, hyväksytään 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

▼B

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat salliä, että niiden kansallinen sääntelyviranomaisen arvioi mahdollisimman pian tämän direktiivin tultua voimaan ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin uudelleen tämän artiklan mukaisesti sovellettavia ehtoja tekemällä markkina-analyysin direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti sen määrittämiseksi, säilytetäänkö, muutetaan vai poistetaan sovellettavat ehdot.

Jos kansallinen sääntelyviranomaisen katsoo markkina-analyysin tulosten osoittavan, että yhdellä tai useammalla operaattorilla ei ole huomattavaa markkinavoimaa merkityksellisillä markkinoilla, se voi muuttaa tai poistaa ehdot kyseisten operaattorien osalta direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti vain siltä osin kun

- a) tällainen muuttaminen tai poistaminen ei vaikuta haitallisesti direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) 31 artiklan mukaiseen loppukäyttäjien oikeuteen saada saatavilleen radio- ja televisiolähetyksiä sekä oikeuteen käyttää ohjelmakanavia sekä -palveluja; ja
- b) tällainen muuttaminen tai poistaminen ei vaikuta haitallisesti tehokkaan kilpailun mahdollisuuksiin
 - i) digitaalitelevisio- ja digitaalaradiopalvelujen vähittäismarkkinoilla, ja
 - ii) ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien ja muiden liitännäistointojen markkinoilla.

Osapuolille, joita ehtojen muuttaminen tai poistaminen koskee, on ilmoitettava asiasta hyvissä ajoin.

4. Tämän artiklan mukaisesti sovellettavat ehdot eivät rajoita jäsenvaltioiden mahdollisuutta asettaa velvollisuuksia sähköisten ohjelmaoppaiden ja vastaavien luettelo- ja selailutoimintojen esitystavan osalta.

▼M1

▼ **B**

8 artikla

Velvollisuuksien asettaminen, muuttaminen tai poistaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla on toimivalta asettaa ► **M1** 9–13 a artiklassa ◀ määritellyt velvollisuudet.

2. Jos operaattorilla on direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan mukaisesti suoritetun markkina-analyysin perusteella määritelty olevan huomattava markkinavoima tietyillä markkinoilla, kansallisten sääntelyviranomaisten on asetettava tarpeen mukaan tämän direktiivin 9–13 a artiklassa säädetty velvollisuudet.

3. Kansalliset sääntelyviranomaiset eivät voi asettaa 9–13 a artiklassa tarkoitettuja velvollisuuksia operaattoreille, joita ei ole määritelty 2 kohdan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta:

— ► **M1** 5 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan ◀ säännösten noudattamista,

— direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 12 ja 13 artiklan säännösten, direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) liitteessä olevassa B osassa esitetyn ehdon 7 sellaisena kuin sitä sovelletaan kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) 27, 28 ja 30 artiklan säännösten tai ► **M1** henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12 päivänä heinäkuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) ⁽¹⁾ ◀ asiaankuuluvien säännösten noudattamista, jotka sisältävät sellaisia yrityksiä koskevia velvollisuuksia, joilla ei ole määritelty olevan huomattavaa markkinavoimaa, tai

— tarvetta noudattaa kansainvälisiä sitoumuksia

voi asettaa 9–13 a artiklassa tarkoitettuja velvollisuuksia operaattoreille, joita ei ole määritelty 2 kohdan mukaisiksi.

▼ **M1**

Jos kansallinen sääntelyviranomainen poikkeuksellisissa olosuhteissa aikoo asettaa huomattavan markkinavoiman operaattoreille muita kuin tämän direktiivin 9–13 a artiklassa asetettuja velvollisuuksia, jotka koskevat käyttöoikeuksia tai yhteenliittämistä, se esittää tätä koskevan pyynnön komissiolle. Komissio ottaa Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen, jäljempänä ”yhteistyöelin” ⁽²⁾, lausunnon mahdollisimman tarkasti huomioon. Komissio päättää 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti siitä, hyväksyykö vai estääkö se kansallisen sääntelyviranomaisen toimenpiteiden toteuttamisen.

▼ **B**

4. Tämän artiklan mukaisten velvollisuuksien on perustuttava havaitun ongelman luonteeseen ja niiden on oltava oikeasuhteisia ja perusteltuja direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklan tavoitteisiin nähden. Tällaisia velvollisuuksia voidaan asettaa ainoastaan kyseisen direktiivin 6 ja 7 artiklan mukaisen kuulemisen jälkeen.

5. Kansallisten sääntelyviranomaisten on 3 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan osalta ilmoitettava direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 7 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen komissiolle päätöksistä asettaa, muuttaa tai poistaa markkinoilla toimivia yrityksiä koskevia velvollisuuksia.

⁽¹⁾ EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1211/2009, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen (BEREC) ja viraston perustamisesta.

▼B*9 artikla***Avoimuusvelvollisuus****▼M1**

1. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa yhteenliittämistä ja/tai käyttöoikeuksia koskevia avoimuusvelvollisuuksia, joiden mukaan operaattoreiden on julkistettava määrätty tiedot, kuten kirjanpito tiedot, tekniset eritelvät, verkon ominaisuudet, tarjonnan ja käytön ehdot, mukaan lukien palvelujen ja sovellusten käyttöoikeutta ja/tai käyttöä rajoittavat ehdot, jos kyseiset ehdot ovat jäsenvaltioiden yhteisön oikeuden mukaisesti sallimia, sekä hinnat.

▼B

2. Erityisesti tilanteessa, jossa operaattorilla on syrjimättömyysvelvollisuuksia, kansalliset sääntelyviranomaiset voivat vaatia sitä julkaisemaan viitetarjouksen, jonka on oltava riittävästi eritelty sen varmistamiseksi, että yrityksiä ei vaadita maksamaan toiminnoista, jotka eivät ole halutun palvelun kannalta välttämättömiä, ja joka sisältää tarjottavan palvelun eriteltynä markkinoiden tarpeiden mukaisesti osatekijöihin sekä siihen liittyvät ehdot, mukaan lukien hinnat. Kansallisella sääntelyviranomaisella on muun muassa oltava mahdollisuus vaatia muutoksia viitetarjouksiin tämän direktiivin perusteella asetettujen velvollisuuksien soveltamiseksi.

3. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat määrittellä tarkemmin julkistettavat tiedot, niiden yksityiskohtaisuuden tason ja julkaisutavan.

▼M1

4. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa säädetään, kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava vähintään liitteessä II esitetyt osat sisältävän viitetarjouksen julkaiseminen, jos operaattorilla on 12 artiklan mukaisia velvollisuuksia, jotka koskevat käyttöoikeutta tukkutason verkkorakenteisiin.

5. Komissio voi hyväksyä tarvittavia muutoksia liitteeseen II sen mukauttamiseksi tekniikan ja markkinoiden kehitykseen. Nämä toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia, hyväksytään 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen. Yhteistyöelin voi avustaa komissiota tämän kohdan säännösten täytäntöönpanossa.

▼B*10 artikla***Syrjimättömyysvelvollisuus**

1. Kansallinen sääntelyviranomainen voi 8 artiklan mukaisesti asettaa yhteenliittämiseen ja/tai käyttöoikeuksiin liittyviä syrjimättömyysvelvollisuuksia.

2. Syrjimättömyysvelvollisuuksilla on varmistettava erityisesti, että operaattori soveltaa vastaavia ehtoja vastaavissa olosuhteissa muihin yrityksiin, jotka tarjoavat vastaavia palveluja, sekä tarjoaa palveluja ja tietoja muille samoilla ehdoilla ja samanlaatuisina kuin omille yksiköilleen, tytäryhtiöilleen tai kumppaneilleen.

▼B*11 artikla***Kirjanpidon erillisyyttä koskeva velvollisuus**

1. Kansallinen sääntelyviranomainen voi 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa yhteenliittämiseen ja/tai käyttöoikeuksiin liittyvän tietyn toiminnon osalta kirjanpidon erillisyyttä koskevia velvollisuuksia.

Kansallinen sääntelyviranomainen voi erityisesti vaatia useassa tarjontaketjun vaiheessa toimivaa yritystä saattamaan tietoon tukkuhintansa ja sisäiset siirtohintansa muun muassa 10 artiklan mukaisen syrjimättömyysvelvollisuuden noudattamisen varmistamiseksi tai tarvittaessa epärehellisen ristiintukemisen estämiseksi. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat määritellä käytettävän menettely- ja kirjanpitotavan.

2. Avoimuus- ja syrjimättömyysvelvollisuuksien noudattamisen tarkistamisen helpottamiseksi kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oltava valtuudet vaatia, että kirjanpitotiedot, mukaan lukien tiedot kolmansilta saatuja tuloja koskevat, luovutetaan pyynnöstä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 5 artiklan noudattamista. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat julkaista sellaiset tiedot, jotka edistävät avoimia ja kilpailuun perustuvia markkinoita kuitenkin niin, että kaupallisten tietojen luottamuksellisuutta koskevia kansallisia ja yhteisön sääntöjä noudatetaan.

*12 artikla***Erityisten verkkotoimintojen käyttöoikeuksia ja käyttöä koskevat velvollisuudet**

1. Kansallinen sääntelyviranomainen voi 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa operaattoreille velvollisuuksia toteuttaa kohtuulliset pyynnöt, jotka koskevat erityisten verkkoelementtien ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeutta tai oikeutta hyödyntää niitä muun muassa silloin, kun kansallinen sääntelyviranomainen katsoo, että käyttöoikeuden epääminen tai saman vaikutuksen aiheuttavat kohtuuttomat ehdot estäisivät kestävien kilpailumarkkinoiden kehittymistä vähittäismyyntitasolla tai että se ei olisi loppukäyttäjien edun mukaista.

Operaattoreita voidaan vaatia muun muassa:

▼MI

a) antamaan kolmansille osapuolille tiettyjen verkkoelementtien ja/tai toimintojen, myös verkkoelementtien, jotka eivät ole aktiivisia, käyttöoikeus ja/tai tilaajayhteyksien eriytetty tarjonta, muun muassa operaattorin valinnan ja/tai ennaltavalinnan ja/tai tilaajaliittymän jälleenmyynnin mahdollistamiseksi;

▼B

b) neuvottelemaan käyttöoikeutta pyytävien yritysten kanssa vilpittömässä mielessä;

c) olemaan peruuttamatta jo myönnettyä toimintojen käyttöoikeutta;

d) tarjoamaan tiettyjä palveluja tukkumyynnissä kolmansille osapuolille jälleenmyyntiä varten;

e) myöntämään teknisten rajapintojen, yhteyskäytäntöjen tai muiden keskeisten palvelujen tai virtuaaliverkkopalvelujen yhteentoimivuuden kannalta välttämättömien tekniikkojen avoin käyttöoikeus;

▼MI

f) tarjoamaan rinnakkain sijoittamista tai muita liitännäistoimintojen yhteiskäyttötapoja;

▼ B

- g) tarjoamaan tiettyjä sellaisia palvelua, joita tarvitaan päästä päähän -palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi käyttäjille, mukaan lukien älyverkkopalveluihin tai matkaviestinverkkojen verkkovierailuihin liittyvät toiminnot;
- h) antamaan käyttökijärjestelmien tai samankaltaisten ohjelmistojärjestelmien käyttöoikeus terveen kilpailun varmistamiseksi palvelujen tarjonnassa;
- i) liittämään yhteen verkot tai verkkotoiminnot;

▼ M1

- j) tarjoamaan liittämissä palvelujen, kuten tunnistamis-, paikantamis- ja tilatietopalvelujen käyttöoikeuden.

▼ B

Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat liittää tällaisiin velvollisuuksiin vilpittömyyttä, kohtuullisuutta ja määräaikoja koskevia ehtoja.

▼ M1

2. Harkitessaan, onko 1 kohdassa tarkoitettuja velvollisuuksia tarpeen asettaa, ja erityisesti arvioidessaan, miten velvollisuudet voidaan asettaa siten, että ne ovat oikeassa suhteessa direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklassa asetettuihin tavoitteisiin, kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava huomioon erityisesti seuraavat seikat:

- a) kilpailevien toimintojen käytön tai asentamisen tekninen ja taloudellinen kannattavuus markkinoiden kehitysasteen kannalta katsottuna, ottaen huomioon kyseessä olevan yhteenliittämisen ja/tai käyttöoikeuden luonne ja laatu, sekä muiden alkuvaiheen käyttöoikeustuotteiden kuten kaapelikanavien käyttöoikeuden kannattavuus;

▼ B

- b) ehdotetun käyttöoikeuden toteuttamiskelpoisuus suhteessa käytettävissä olevaan kapasiteettiin;

▼ M1

- c) toiminnon omistajan tekemät perusinvestoinnit ottaen huomioon tehdyt julkiset investoinnit ja investointeihin liittyvät riskit;
- d) tarve turvata kilpailu pitkällä aikavälillä ottaen erityisesti huomioon taloudellisesti tehokkaan infrastruktuuriin perustuvan kilpailun;

▼ B

- e) mahdolliset asiaan liittyvät teollis- ja tekijänoikeudet;
- f) yleiseurooppalaisten palvelujen tarjoaminen.

▼ M1

3. Asettaessaan operaattorille velvollisuuden tarjota käyttöoikeus tämän artiklan säännösten mukaisesti kansalliset sääntelyviranomaiset voivat, jos se on verkon normaalin toimivuuden varmistamiseksi tarpeen, asettaa teknisiä tai käyttöä koskevia ehtoja tällaisen käyttöoikeuden tarjoajalle ja/tai käyttöoikeuden saajalle. Erityisten teknisten standardien tai eritelmien noudattamisvelvoitteiden on oltava direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 17 artiklan mukaisesti säädettyjen standardien ja/tai eritelmien mukaisia.

▼ B*13 artikla***Hintavalvontaa ja kustannuslaskentaa koskevat velvollisuudet****▼ M1**

1. Kansallinen sääntelyviranomaisen voi 8 artiklan mukaisesti asettaa kustannusvastaavuutta ja hintavalvontaa koskevia velvollisuuksia,

▼ M1

mukaan lukien hintojen kustannuslähtöisyyttä ja kustannuslaskentaa koskevat velvollisuudet, tietyn tyyppisten yhteenliittämisten ja/tai käyttöoikeuksien tarjonnassa, jos markkina-analyysi osoittaa, että todellinen kilpailu puuttuu ja tämä saattaa johtaa siihen, että kyseinen operaattori saattaa pitää hintoja liian korkealla tasolla tai harjoittaa hintapainostusta loppukäyttäjien haitaksi. Operaattoreiden kannustamiseksi tekemään investointeja, myös seuraavan sukupolven verkkoihin, kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava huomioon operaattorin tekemät investoinnit ja sallittava tälle kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle, ottaen huomioon tiettyyn uuteen investointiverkkohankkeeseen mahdollisesti liittyvät riskit.

▼ B

2. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että kaikki pakollisiksi määrättävät kustannusvastaavuusjärjestelmät tai hinnoittelumenetelmät edistävät tehokkuutta ja kestäväää kilpailua sekä tuovat kuluttajille mahdollisimman paljon hyötyjä. Tässä yhteydessä kansalliset sääntelyviranomaiset voivat myös ottaa huomioon vastaavilla kilpailuilla markkinoilla käytössä olevan hintatason.

3. Jos operaattorien hinnoille on asetettu kustannuslähtöisyyttä koskeva velvollisuus, kyseisen operaattorin on osoitettava, että hinnat perustuvat kustannuksiin ja investoinneille saatavaan kohtuulliseen tuottoon. Palvelujen tehokkaasta tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten selvittämiseksi kansalliset sääntelyviranomaiset voivat suorittaa yrityksen kustannuslaskennasta riippumattoman kustannuslaskennan. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat vaatia operaattoria toimittamaan täydelliset perustelut hinnoilleen ja vaatia tarvittaessa hintojen tarkistamista.

4. Jos jonkin kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen määrätään hintavalvonnan tukemiseksi pakolliseksi, kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tästä kustannuslaskentajärjestelmästä julkaistetaan kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja säännöt, joiden mukaan kustannukset kohdennetaan. Hyväksytyt riippumattoman elimen on tarkastettava kustannuslaskentajärjestelmän noudattaminen. Noudattamisesta on julkaistava vuosittain lausunto.

▼ M1*13 a artikla***Toimintojen eriyttäminen**

1. Jos kansallinen sääntelyviranomaisen päätyttyä siihen, että 9–13 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien avulla ei ole saavutettu todellista kilpailua ja että havaitaan merkittäviä ja pysyviä kilpailuongelmia ja/tai markkinahäiriöitä suhteessa tiettyjen käyttöoikeustuotteiden tukumarkkinoilla tapahtuvaan tarjontaan, se voi poikkeuksellisenä toimenpiteenä 8 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan säännösten mukaisesti asettaa vertikaalisesti integroituneille yrityksille velvoitteen siirtää käyttöoikeustuotteiden tukutarjontaan liittyvät toiminnot riippumattomasti toimivaan liiketoimintayksikköön.

Tämän liiketoimintayksikön on tarjottava käyttöoikeustuotteita ja -palveluja kaikille yrityksille, myös emoyhtiön muille liiketoimintayksiköille, samoin aikatauluihin ja ehdoin, mukaan lukien hinta- ja palvelutasoon liittyvät ehdot, sekä samoin järjestelmin ja prosessein.

▼ M1

2. Kun kansallinen sääntelyviranomaisen aikoo asettaa toimintojen eriyttämistä koskevan velvoitteen, sen on toimitettava komissiolle ehdotus, johon sisältyy

- a) näyttöä kansallisen sääntelyviranomaisen 1 kohdassa tarkoitettujen johtopäätösten perustelemiseksi;
- b) näyttöä siitä, että infrastruktuuriin perustuvan kilpailun syntymisestä kohtuullisessa aikataulussa on hyvin vähän tai ei lainkaan merkkejä;

▼ C1

c) analyysi odotetusta vaikutuksesta sääntelyviranomaiseen, yritykseen, erityisesti eriytetyn yrityksen työvoimaan ja koko sähköisen viestinnän alaan, ja kannustimiin investoida kokonaiseen alaan, erityisesti sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden varmistamiseksi, sekä muihin sidosryhmiin, mukaan lukien erityisesti odotettu vaikutus infrastruktuurikilpailuun ja mahdolliset kerrannaisvaikutukset kuluttajiin;

▼ M1

d) analyysi syistä, joiden perusteella tämä velvoite olisi tehokkain keino ottaa käyttöön korjaavia toimia, joilla puututaan yksilöityihin kilpailuongelmiin tai markkinahäiriöihin.

3. Toimenpide-ehdotuksessa on oltava seuraavat elementit:

- a) eriyttämisen tarkka luonne ja taso ja erityisesti erillisen liiketoimintayksikön oikeudellisen aseman määrittely;
- b) erillisen liiketoimintayksikön omaisuuden yksilöinti ja sen tarjoamat tuotteet tai palvelut;
- c) hallintojärjestelyt erillisen liiketoimintayksikön henkilöstön riippumattomuuden varmistamiseksi ja vastaava kannustinrakenne;
- d) säännöt velvollisuuksien noudattamisen varmistamiseksi;
- e) säännöt menettelyjen avoimuuden varmistamiseksi erityisesti suhteessa muihin sidosryhmiin;
- f) valvontaohjelma määräysten noudattamisen varmistamiseksi, mukaan lukien vuosikertomuksen julkaiseminen.

4. Kun komissio on tehnyt toimenpide-ehdotuksesta päätöksen 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti, kansallisen sääntelyviranomaisen on suoritettava koordinoitu analyysi liityntäverkkoon liittyvistä eri markkinoista direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklassa säädetyin menettelyin mukaisesti. Tekemänsä arvioinnin perusteella kansallisen sääntelyviranomaisen on asetettava, säilytettävä, muutettava tai peruutettava velvollisuuksia direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6 ja 7 artiklan mukaisesti.

5. Yritykselle, jolle on asetettu toimintojen eriyttämistä koskeva velvollisuus, voidaan asettaa mitä tahansa 9–13 artiklassa yksilöityjä velvollisuuksia millä tahansa erityismarkkinoilla, joilla sillä on määritelty olevan huomattava markkinavoima direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan mukaisesti, tai muita komission 8 artiklan 3 kohdan nojalla hyväksymiä velvollisuuksia.

▼ **M1***13 b artikla***Vertikaalisesti integroituneen yrityksen suorittama vapaaehtoinen eriyttäminen**

1. Yritysten, jotka on nimetty huomattavan markkinavoiman yrityksiksi yksillä tai useammilla merkityksellisillä markkinoilla direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan mukaisesti, on ilmoitettava kansalliselle sääntelyviranomaiselle etukäteen ja viipymättä aikeestaan siirtää paikallisverkko-omaisuutensa tai huomattava osa siitä erilliselle oikeushenkilölle, jolla on eri omistaja, tai perustaa erillinen liiketoimintayksikkö tarjotakseen kaikille vähittäistason tarjoajille, mukaan lukien sen omat vähittäistason osastot, täysin samanarvoisia käyttöoikeustuotteita, jotta kansallisella sääntelyviranomaisella on mahdollisuus arvioida aiotun liiketoimen vaikutuksia.

Yritysten on myös ilmoitettava kansalliselle sääntelyviranomaiselle kaikista tätä aietta koskevista muutoksista sekä eriyttämisprosessin lopullisesta tuloksesta.

2. Kansallisen sääntelyviranomaisen on arvioitava aiotun toimen vaikutukset direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) mukaisiin voimassa oleviin sääntelyvelvoitteisiin.

Tätä varten kansallisen sääntelyviranomaisen on suoritettava koordinoitu analyysi liityntäverkkoon liittyvistä eri markkinoista direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

Tekemänsä arvioinnin perusteella kansallisen sääntelyviranomaisen on asetettava, säilytettävä, muutettava tai peruutettava velvollisuuksia direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6 ja 7 artiklan mukaisesti.

3. Oikeudellisesti ja/tai toiminnallisesti eriytetylle yritykselle voidaan asettaa mitä tahansa 9–13 artiklassa yksilöityjä velvollisuuksia millä tahansa erityismarkkinoilla, joilla se on nimetty huomattavan markkinavoiman yritykseksi direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan mukaisesti, tai muita komission 8 artiklan 3 kohdan nojalla hyväksymiä velvollisuuksia.

▼ **B**

IV LUKU

MENETTELYTAPASÄÄNNÖKSET*14 artikla***Komitea**

1. Komissiota avustaa direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 22 artiklalla perustettu viestintäkomitea, jäljempänä ”komitea”.

2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 3 ja 7 artiklassa säädettyä menettelyä ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

▼ **M1**

3. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklan 1–4 kohtaa sekä 7 artiklaa ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

15 artikla

Tietojen julkaiseminen ja saatavuus

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrityksille tämän direktiivin mukaisesti asetettavat erityisvelvollisuudet julkaistaan ja että tuote-/palvelumarkkinat ja maantieteelliset markkinat yksilöidään. Niiden on varmistettava, että ajantasaiset tiedot ovat yleisesti ja helposti kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla, jolleivät tiedot ole luottamuksellisia eivätkä erityisesti sisällä liikesalaisuuksia.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle jäljennös kaikista tällaisista julkaistuista tiedoista. Komissio julkaisee mainitut tiedot helposti saatavilla olevassa muodossa ja toimittaa ne tarvittaessa viestintäkomi-tealle.

16 artikla

Ilmoittaminen

1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle viimeistään 18 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna soveltamispäivänä kansalliset sääntelyviranomaiset, jotka vastaavat tässä direktiivissä säädetyistä tehtävistä.

2. Kansallisten sääntelyviranomaisten on ilmoitettava komissiolle niiden operaattoreiden nimet, joilla katsotaan olevan huomattava markkinavoima tässä direktiivissä tarkoitettulla tavalla, ja niille tämän direktiivin mukaisesti asetetut velvollisuudet. Kaikki muutokset, jotka vaikuttavat operaattoreille asetettuihin velvollisuuksiin, tai muutokset yrityksissä, joita tämän direktiivin säännökset koskevat, on ilmoitettava komissiolle viipymättä.

17 artikla

Uudelleentarkastelua koskevat menettelyt

Komissio tarkastelee säännöllisin väliajoin uudelleen tämän direktiivin toimivuutta ja antaa asiaa koskevan kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle ensimmäisen kerran viimeistään kolmen vuoden kulluttua 18 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua soveltamispäivästä. Tätä varten komissio voi pyytää jäsenvaltioilta tietoja, jotka niiden on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

18 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 24 päivänä heinäkuuta 2003. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Niiden on sovellettava näitä 25 päivänä heinäkuuta 2003.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niitä virallisesti julkaistaessa niihin on liitettävä tällainen viittaus. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset sekä niihin myöhemmin tehtävät muutokset kirjallisina komissiolle.

▼B

19 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

20 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

LIITE I

**KATSELIJOILLE JA KUUNTELIJOILLE YHTEISÖSSÄ
LÄHETETTÄVIEN DIGITAALITELEVISIO- JA RADIOPALVELUJEN
KÄYTTÖOIKEUKSIA KOSKEVAT EHDOT**

**I osa: Ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien ehdot, joita sovelletaan
6 artiklan 1 kohdan mukaisesti**

Katselijoille ja kuuntelijoille yhteisössä lähetettävien digitaalitelevisio- ja -radiopalvelujen ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmissä jäsenvaltioiden on siirtotavasta riippumatta 6 artiklan mukaisesti varmistettava, että seuraavia ehtoja noudatetaan:

- a) Yhteisön markkinoilla ylläpidettävissä ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmissä on oltava tarvittavat tekniset valmiudet kustannustehokkaaseen siirronvalvontaan, jonka avulla verkko-operaattorit pystyvät täydellisesti valvomaan paikallisella tai alueellisella tasolla tällaisia ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmiä käyttäviä palveluja.
- b) Kaikkien ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien operaattoreiden, jotka tarjoavat digitaalitelevisio- ja -radiopalvelujen käyttöoikeuspalveluja ja joiden käyttöoikeuspalveluja käyttävät lähetystoiminnan harjoittajat ovat toiminnassaan riippuvaisia minkä tahansa mahdollisen katselija- tai kuuntelijaryhmän saavuttamisesta, on siirtotavasta riippumatta:

— tarjottava kaikille lähetystoiminnan harjoittajille oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja yhteisön kilpailuoikeutta noudattaen teknisiä palveluja, joiden avulla katselijat tai kuuntelijat voivat vastaanottaa lähetystoiminnan harjoittajien digitaalisesti lähetettäviä palveluja palveluoperaattoreiden hallinnoimien dekodeereiden avulla, ja noudatettava yhteisön kilpailuoikeutta,

— pidettävä erillistä kirjanpitoa toiminnastaan ehdollisen käyttöoikeuden tarjoajina.

- c) Ehdollisen käyttöoikeuden tuotteiden ja järjestelmien teollisoikeuksien haltijoiden on lisensoijia kuluttajalaitteiden valmistajille myöntäessään varmistettava, että tämä tapahtuu oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Tekniset ja kaupalliset tekijät huomioon ottaen oikeudenhaltijat eivät saa asettaa lisenssien myöntämiselle ehtoja, joilla kielletään, estetään tai hankaloitetaan sisällyttämistä samaan tuotteeseen:

— yhteistä rajapintaa, joka mahdollistaa yhteyden useisiin muihin liityntäjärjestelmiin, tai

— toiselle liityntäjärjestelmälle yksilöllisiä ominaisuuksia edellyttäen, että lisenssinsaaja noudattaa asiaan liittyviä ja kohtuullisia ehtoja ja varmistaa omalta osaltaan ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien operaattoreiden välisten toimintojen turvallisuuden.

**II osa: Muut toiminnot, joihin voidaan soveltaa ehtoja 5 artiklan 1 kohdan
b alakohdan mukaisesti**

- a) Pääsy sovellusrajapintoihin (Application Program Interface, API).
- b) Pääsy sähköisiin ohjelmaoppaisiin (Electronic Programme Guide, EPG).

▼B*LIITE II***▼M1**

LUETTELO TIEDOISTA, JOTKA ON AINAKIN SISÄLLYTETTÄVÄ ILMOITETTUIEN HUOMATTAVAN MARKKINAVOIMAN OPERAATTORIEN JULKAISEMIIN VIHETARJOUKSIIN, JOTKA KOSKEVAT KÄYTTÖOIKEUTTA TUKKUTASON VERKKORAKENTEISIIN, MUKAAN LUKIEN KIINTEISSÄ SIJAINNIPAIKOISSA OLEVIA TILAAJAYHTYKSIEN RINNAKKAISKÄYTTÖOIKEUDET TAI TÄYSIN ERIYTETYT KÄYTTÖOIKEUDET

▼B

Tässä liitteessä tarkoitetaan:

▼M1

a) 'tilaajayhteyden osalla' osaa, joka yhdistää verkon liittämispisteen keskittimeen tai erityiseen tilaajayhteyden varrella olevaan kiinteän yleisen sähköisen viestintäverkon liittämispisteeseen;

▼B

b) 'tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeudella' tilaajayhteyksien täysin eriytettyä käyttöoikeutta ja tilaajayhteyksien rinnakkaiskäyttöoikeutta; tämä ei merkitse tilaajayhteyden omistusoikeuden siirtymistä;

▼M1

c) 'tilaajayhteyden täysin eriytettyä käyttöoikeudella' käyttöoikeuden saaneen oikeutta käyttää huomattavan markkinavoiman operaattorin tilaajayhteyksiä tai tilaajayhteyden osia siten, että tämä mahdollistaa koko verkon infrastruktuurikapasiteetin käytön;

d) 'tilaajayhteyden rinnakkaiskäyttöoikeudella' käyttöoikeuden saaneen oikeutta käyttää huomattavan markkinavoiman operaattorin tilaajayhteyksiä tai tilaajayhteyden osia siten, että tämä mahdollistaa verkon infrastruktuurikapasiteetin tietyn osan, kuten taajuuksien osan tai vastaavien osien käytön.

▼B**A. Tilaajayhteyksien eriytetyn käytön ehdot****▼M1**

1. Verkkoelementit, joiden käyttöoikeutta tarjotaan erityisesti seuraavien seikkojen osalta, yhdessä siihen liittyvien asianmukaisten toimintojen kanssa:

- a) eriytetty tilaajayhteyksien käyttöoikeus (sekä täysin eriytetty että rinnakkaiskäyttöoikeus);
- b) eriytetty käyttöoikeus tilaajayhteyden osaan (sekä täysin eriytetty että rinnakkaiskäyttöoikeus), mukaan lukien sellaisten verkkoelementtien käyttö, jotka eivät ole aktiivisia, runkooyhteyksien käyttöönottoa varten;
- c) tapauksen mukaan kaapelikanavan käyttöoikeus tavalla, joka mahdollistaa liittämiverkkojen käyttöönoton;

2. Tiedot fyysisten liittämipaikkojen sijainnista, mukaan lukien jakomot ja ristikytentelineet, pääsystä tilaajayhteyksiin ja tilaajayhteyksien osiin ja runkooyhteyksiin verkon eri kohdissa sekä tapauksen mukaan tiedot kaapelikanavien sijainnista ja saatavuudesta kaapelikanavissa;

3. Tilaajayhteyksien ja tilaajayhteyksien osien sekä kaapelikanavien käyttöä koskevat tekniset ehdot, mukaan luettuina kierrettyjen parijohtojen, valokuidun tai vastaavan, kaapelijakelijoiden ja niihin liittyvien toimintojen tekniset ominaisuudet, ja tarvittaessa kaapelikanavien käyttöoikeutta koskevat tekniset vaatimukset;

▼B

4. Tilaus- ja toimitusmenettelyt, käyttörajoitukset.

▼B**B. Rinnakkain sijoittaminen****▼M1**

1. Tiedot huomattavan markkinavoiman operaattorin nykyisistä tiloista tai laitteistojen sijainnista ja niiden suunnitelluista ajanmukaistamisista ⁽¹⁾.

▼B

2. Rinnakkain sijoittamisen vaihtoehdot 1 kohdassa tarkoitetuissa tiloissa (mukaan luettuna fyysinen rinnakkain sijoittaminen ja tarvittaessa rinnakkainen etäsijoittaminen ja virtuaalinen rinnakkain sijoittaminen).
3. Laitteistovaatimukset: rinnakkain sijoitettaville laitteille mahdollisesti asetettavat rajoitukset.
4. Turvallisuuskohdat: ilmoitetun operaattorin tiloissaan toteuttamat turvatoimet.
5. Kilpailevien operaattoreiden henkilöstön käyttöoikeuksia koskevat ehdot.
6. Turvallisuusstandardit.
7. Säännöt tilan jakamisesta tapauksissa, joissa tilaa rinnakkain sijoittamiseen on rajoitetusti.
8. Ehdot, joilla käyttöoikeuden saaneet voivat tarkastaa fyysiseen rinnakkain sijoittamiseen tarkoitettut tilat tai sellaiset tilat, joihin rinnakkain sijoittamista ei ole myönnetty kapasiteetin puutteen vuoksi.

C. Tietojärjestelmät

Ennakkotilauksia, palvelun toimittamista, tilauksia, ylläpitoa, korjauspyyntöjä ja laskutusta koskevien ilmoitetun operaattorin käytännön tukijärjestelmien, tietojärjestelmien tai tietokantojen käyttöehdot.

D. Toimitusehdot

1. Palvelun tai toiminnon tarjontapyyntöön vastaamiseen kuluva enimmäisaika; palveluntasitoumukset, vikatilanteiden korjausaika, menettelyt normaalin palvelutason palauttamiseksi ja palveluparametrit.
2. Yleiset sopimusehdot mukaan lukien tarvittaessa säännöt korvausmenettelystä tapauksissa, joissa määräaikaa ei pystytä noudattamaan.
3. Kunkin edellä luetellun ominaisuuden, toiminnon ja palvelun hinnat tai hinnoitteluperusteet.

⁽¹⁾ Yleisen turvallisuuden vuoksi näiden tietojen käyttöoikeus voidaan rajata koskemaan vain asianomaisia osapuolia.